

STOKHOLMO BALTIŠKOSIOS STUDIJOS

Saulius Pivoras

1997 m. rudens semestrą šių eilučių autorius gavęs Švedų instituto (Svenska Institutet) stipendiją, buvo kviestinis tyrinėtojas Stokholmo universiteto Baltiškų studijų centre (Centrum för Baltiska studier). Centras veikė jau Nepriklausomos Lietuvos laikais, kai vienas pagrindinių jo uždavinių buvo kursai klausytojams iš Baltijos šalių. Dabar pedagoginė centro veikla orientuota į švedų auditoriją. Tai autonomiška institucija, kurios kursų gali klausyti ne tik filologai baltistai. Centras užsiima dvejopa veikla: pedagogine ir mokslo tiriamąja. Pirmiausia jo darbuotojai dėsto trijų Baltijos šalių kalbas įvairiais lygiais. Šalia kalbų, yra vedami seminarai, supažindinantys su politiniu ir kultūriniu Baltijos šalių gyvenimu. Toks, pavyzdžiui, yra „Baltiškų realiųjų“ seminaras. Centro darbuotojai yra įvairių specialybių, o be to, daugelis iš jų kilme susiję su Baltijos valstybėmis. Baltiškų studijų centre tiriamuoju darbu užsiima nedaug žmonių, nes centro funkcija yra veikiau mokslinio darbo organizavimas, bendradarbiaujant su kitomis panašiomis šalies ir užsienio institucijomis. Centras organizuoja konferencijas ir simpoziumus, skirtus Baltijos šalių istorijos ir kultūros tyrinėjimams. Konferencijos paprastai rengiamos kas dveji metai. Konferencijų ir simpoziumų metu pr-

skaityti pranešimai sudaro Baltiškų studijų centro leidžiamos serijos: „Acta Universitatis Stockholmiensis. Studia Baltica“ dalį medžiagos. Konferencijose ir simpoziumuose dalyvauja mokslininkai ne tik iš Švedijos ir Baltijos šalių, o ir iš kitų Europos šalių bei Amerikos. Tiek konferencijas, tiek ir jų pagrindu parengtų leidinių leidimą finansuoja ne pats centras, o įvairios Švedijos mokslo rėmimo organizacijos bei kitos valstybinės ir privačios institucijos. Taigi šių lėšų ieško patys centro darbuotojai.

Manau, kad lietuvių mokslininkams tikrai verta pasimokyti mokslinių darbų publikavimo tvarkos iš šio centro. Nuo 1985 iki 1997 m. išleista 17 „Studia Baltica stockholmiensia“ tomų, t. y. per metus išeidavo vidutiniškai daugiau nei vienas tomas. Skelbiama, kad darbas šioje serijoje gali būti leidžiamas ne tik pagrindinėmis užsienio kalbomis ar švedų kalba, o ir kuria nors Baltijos šalių kalba. Praktiškai, tiesa, buvo paskelbtos tik studijos estų kalba. „Studia Baltica“ susideda tarsi iš dviejų dalių. Viena – tai kelių autorių straipsnių rinkiniai, o kita – monografijos. Tematika yra labai įvairi, pradedant archeologija ir kalba, o baigiant ekonomika. Vis dėlto didžiausią dalį sudaro istorinio pobūdžio veikalai. Jų dalis skirta proistorės ir viduramžių proble-

moms, tačiau dauguma jų nagrinėja XX a. istorijos problemas, tiksliau, tarpukario laikotarpio Baltijos valstybių vidaus politikos, ekonomikos ir tarptautinių santykių aspektus. Suprantama, kad didesnė dalis darbų tiesiogiai nagrinėja su Švedijos istorija susijusias Baltijos valstybių problemas. Stokholmo baltiškos studijos yra tiesiog natūraliai susijusios su skandinaviška vertinimų dimensija. Todėl ypač tarptautinių santykių istorija čia turi ne tik globalinį, europietišką, bet ir regioninį kontekstą. Baltiškų studijų centro darbuose ieškodami Lietuvos tyrinėjimų, jų mes rasime mažiausiai iš visų trijų Baltijos valstybių. Lietuvių indėlis ryškiausias tik skelbiant konferencijų pranešimus. Žinoma, tai liudija vis dar labai menką Lietuvos tyrinėtojų domėjimąsi ne tik Švedijos ar Balti-

jos šalių istorija, o ir bendromis regiono istorinėmis tendencijomis apskritai. Peržiūrėjus Stokholmo archyvus, matyti, kad lietuvių tyrinėtojų medžiagos juose, ypač iš Nepriklausomos Lietuvos laikotarpio, yra gana daug. Tiesa, didžioji dalis jų – švedų kalba, bet mūsų istoriografiją švediškai šaltiniai papildytų ne tik Lietuvos–Švedijos santykius, bet Vilniaus ir Klaipėdos bylų, lenkų–lietuvių konflikto, Lietuvos įvaizdžio Vakaruose istoriją. Atrodo, kad Baltiškų studijų centras būtų suinteresuotas ir lietuviško aspekto išryškinimu Baltijos šalių santykių su Švedija ir su Europos visuomene požiūriu. Tad palaikyti ryšius su šia institucija, o ateityje gal ir kokius nors bendrus projektus įgyvendinti Lietuvos mokslininkams neabejotinai naudinga.